

DET ER JO IKKE BARE TAL

– det er menneskers liv, det drejer sig om

Sidste efterår blev rapporten med resultater fra undersøgelsen om mobning og chikane i den danske handelsflåde præsenteret på et møde i Erhvervsministeriet. Siden er der lanceret en pakke med otte tiltag, der skal imødegå problemerne, men er det tilstrækkeligt, eller kan der gøres mere? Det har vi talt med Lisa Loloma Froholdt om. Hun er leder af Center for Maritim Sundhed og Samfund på Syddansk Universitet, der stod for undersøgelsen.

TEKST: MORTEN EGHOLM ANDERSEN | FOTO: PRIVATFOTO OG IVAR SVANE

”Altså, om der er noget, der overraskede mig, da vi lavede vores undersøgelse?” Lisa Loloma Froholdt gentager spørgsmålet, jeg har stillet hende som indledning til vores snak om den undersøgelse om mobning og sexchikane til søs, som hun stod i spidsen for sidste år.

”Ja, at der var så massiv en mobbekultur ude om bord”, siger hun og fortsætter:

”Vi havde hørt om nogle sager og også fulgt med i medierne og var begyndt at læse os ind i det, men det overraskede os, at det var så udbredt, og også at mænd udsættes for seksuel chikane og uønsket seksuel opmærksomhed”.

”Det er jo ikke bare tal. Det handler om mennesker. Det er menneskers liv, det drejer sig om. Det var meget sensitivt det, de delte, og derfor var det meget bevægende, at de viste os den tillid at dele det med os”, uddyber hun.

Hun fortæller videre, at mange også viste taknemmelighed for, at dem, der lavede undersøgelsen, gad høre deres historier.

”Det var overvældende at få så megen tak for, at vi gad tage os af dette emne og række ud til dem – at der var nogen, der gad at lytte. Det var meget stærkt at opleve. Det var både noget, vi mærkede gennem de spørgeskemaer, vi sendte ud, og i de kvalitative interviews, vi lavede, men der var også nogle, der sendte mails til os, hvor de skrev, hvor glade de var for, at emnet blev taget op. Det var meget stærkt at høre”, fortæller hun.

Hvem vi er

Center for Maritim Sundhed og Samfund, som stod for undersøgelsen, og som Lisa Loloma Froholdt er leder af, er et maritimt forskningscenter på Syddansk Universitet. De laver forskning, der kan bedre sundhed og sikkerheden til søs og arbejder på den måde med sundhedsfremme ude på skibene. Det kan være projekter i forhold til stresshåndtering, eller hvordan man undgår hjertekar-sygdomme, eller det kan være risikohåndtering, så man undgår uheld til søs.

Et aktuelt projekt, de har stort fokus på, er, hvordan man klarer overgangen med, at man har været hjemme og skal ud at sejle. Den fysiske og psykiske omvæltning, det indebærer. Hvordan har de søfarende med det? Hvor hurtige er de til at tilpasse sig til den nye situation? Hvor er det svært, hvor er det nemt, og hvordan kan man hjælpe dem med at opnå komfort i den her overgangsfase.

Med ude at sejle

Før de lavede undersøgelsen for Erhvervsministeriet, arbejdede de med mobning og chikane ved at lave kurser for et rederi.

Det foregik ude på skibene, og det betød, at de var med ude at sejle og underviste i en masse ting for de søfolk, der ikke var på vagt. På den måde undgik søfolkenes at skulle tage kurserne i deres hjemmepædagogik.

”Det var en fed måde at undervise på. Søfolkenes kom ikke bare til et kursuscenter. I stedet kom vi ombord til det, der er deres arbejdsplads og hjem. Det endte faktisk med at blive meget familiært. Så-

”Vi har fået noget viden om, hvordan chikane og mobning opstår. Vi ved, hvem der er med til det, og at det ikke kun er ledere, men også kollegaer. Og vi ved, hvordan det påvirker de søfarende, der bliver udsat for det her”, fortæller Lisa Loloma Froholdt fra Center for Maritim Sundhed og Samfund.

dan noget med at blive hilst med et ”Hej Lisa, hvordan går det?”. Det gav nogle helt andre rammer om undervisningen og gjorde, at søfolkene følte tillid til, at de kunne sige det, de havde lyst til”, fortæller Lisa Loloma Froholdt.

Et stort mørketal

På kurserne brugte underviserne den forskning på området, der var til rådighed, på det tidspunkt. I dag har de i kraft af den undersøgelse, der er blevet gennemført, et helt andet overblik over hele handelsflåden, og det giver noget andet.

”Det var meget mere massivt, end vi troede”, siger hun og vender dermed tilbage til at tale om undersøgelsen, hun stod i spidsen for.

”Vi tror også, der er et stort mørketal. Eller rettere – det er vi ret sikre på. Efter at vi lavede vores undersøgelse, har nordmændene lavet en tilsvarende undersøgelse, og man har også lavet en undersøgelse i Canada. I de to undersøgelser er tallene for, hvor mange der har oplevet mobning ombord på skibene helt oppe

på over 50 procent og op mod 60 procent, hvor tallet i vores undersøgelse kun var på 17 procent, men i deres undersøgelse er de også gået 5 år tilbage, hvor vi kun gik 1 år tilbage”, påpeger hun og slår fast, at det under alle omstændigheder er godt, der er kommet fokus på det.

”Så kan vi komme i gang med at gøre nogle ting, så vi kan forhindre, det sker”, siger hun.

Løsninger

Det får mig til at spørge hende, om man som forsker bare er observant til det, der sker, eller om man også peger på løsninger.

Til det svarer hun: ”Vi ville gerne have peget på løsninger, da vi lavede rapporten, men de er ikke kommet med. Til gengæld har vi gjort forskellige ting bagefter. For eksempel er der jo kommet en pakke med 8 tiltag, der er blevet lavet i samarbejde mellem arbejdsmarkedets parter og Søfartsstyrelsen. Dem har vi fået oversat til engelsk. Vi skal tænke på, at en meget stor del af dem, der arbejder på de danske ski-

Lisa Loloma Froholdt har som leder af Center for Maritim Sundhed og Samfund stået i spidsen for undersøgelsen om mobning og chikane i den danske handelsflåde, der blev præsenteret sidste efterår.

be, er udlændinge, og hvis de skal kunne læse om tiltagene, er det nødt til at være på engelsk”.

”Herudover er vi gået i gang med at udvikle kurser om chikane og mobning, som vi vil udbyde i samarbejde med de maritime skoler. For eksempel har vi lavet en aftale med Fredericia Maskinmesterskole”, uddyber hun.

Hun understreger, at kurserne kan være anderledes end tidligere, idet vi nu har ny forskning, der gør, at de kan være evidensbaserede ved at bygge på rapporten, der er kommet.

”Vi har fået noget viden om, hvordan chikane og mobning opstår. Vi ved, hvem der er med til det, og at det ikke kun er ledere, men også kollegaer. Og vi ved, hvordan det påvirker de søfarende, der bliver udsat for det her. Det kan vi bruge til at lave cases, undervisningen kan blive baseret på, og det er dem, der deltager i undervisningen, begejstrede for – at de får noget evidensbaseret undervisning”, fortæller hun.

Stort behov

Og hun oplever, at der er et stort behov for kurser og undervisning om chikane og mobning.

”Der er nogen, der ved, at der er tiltag i gang på området, eller som har hørt om det, men der er fortsat mange, der ikke ved noget. Rigtig mange ved for eksempel ikke, hvordan klageproceduren er, hvis de oplever noget, der ikke er, som det skal være. Hvem skal man gå hen til, og hvordan vil forløbet være, hvis man klager? Det ved de ikke, og den usikkerhed kan gøre, at man trækker sig. Derfor er der brug for meget mere viden, end den, søfolk får i dag”; siger hun.

I den sammenhæng mener hun ikke, at det er godt nok med plakater og pamfletter, men at der er brug for mere konkret viden om, hvad man skal gøre, og hvor man gå hen. Der er også eksempler på, at nogen godt ved, hvem de skal klage til, men at det kan være dem, der er med til at mobbe. Der skal derfor også være nogen klare processer om, hvor man så skal gå hen

”Træning, træning og træning. Det kommer op igen og igen, når vi taler med søfolk om, hvad der er brug for. De menige siger, at deres ledere ikke ved, hvad de skal gøre, og vi møder også ledere, der siger: ”Det her er ikke noget, jeg har lært, og jeg får ikke noget at vide fra rederiet. Så hvis

der kommer en sag, aner jeg ikke, hvad jeg skal gøre””, fortæller hun.

Cases, der bygger på virkelige hændelser

Som hun ser det, skal de kurser, der er brug for, være mere håndgribelige end e-learning-kurser. I al fald hvis man for alvor vil forandre noget.

”Hvad tænker traditionelle søfolk om, at der er kvinder til søs? Eller homoseksuelle til søs? Og hvordan behandles de nyuddannede, der kommer ud på skibene? Hvis man vil forandre værdier og få de søfarende til at se verden på en ny måde, må man ty til andre metoder end e-learning. Noget mere tilstedeværende. Gerne noget, der bygger på cases, som igen bygger på virkelige hændelser. Det skal være sådan, at de, der deltager i undervisningen, ikke er i tvivl om, at det her har fundet sted. Det gør, at der er meget mere motivation. Det synes kursisterne er godt. Det lærer de meget mere af. Vi skal få dem bragt i nogle situationer, hvor de skal forholde sig til cases og diskutere sensitive emner”, fastslår hun.

Man skal også tænke det kulturelle ind i og med, at der er så mange forskellige nationaliteter på de danske skibe. Ledere

skal have mere erfaring i at lede forskellige kulturer med den diversitet, der er på skibene. På Center for Maritim Sundhed og Samfund har de da også været med til at lave kurser på dansk, engelsk og polsk.

Arbejdet med at bekæmpe mobning og chikane til søs foregår heller ikke kun i Danmark. Andre lande tager også fat på det, og i den forbindelse har den danske undersøgelse vakt opmærksomhed.

”Den er nyskabende på den måde, at den er ret solid og robust med både en kvantitativ og en kvalitativ del. Det er helt ny, frisk forskning, der viser, man er nødt til at gøre noget. 3.500 er mange deltagere. Det er ikke noget, man ser i undersøgelser fra andre lande. Så det betyder, at man taler om vores undersøgelse, og at vi inviteres til at præsentere resultaterne på konferencer og for virksomheder”, fortæller Lisa Loloma Froholdt og nævner, at der også er rederier, der har kontaktet dem og spurgt ind til rapporten, og om den kan sige noget specifikt om, hvordan det er på deres skibe.

En strategi

Hvad så nu? Hvad tænker Lisa Loloma Froholdt om de tiltag, der er blevet lanceret i tiden, efter at rapporten om deres undersøgelse kom frem? Det spørger jeg hende om som et sidste spørgsmål, og hertil siger hun:

”Når jeg læser de 8 tiltag, der er lanceret, kan jeg se, at de er udtryk for, at der har været en forhandling mellem de involverede parter. Nogle ville gerne have gjort noget mere, og nogle måske lidt mindre, så alt i alt er tiltagene måske ikke så ambitiøse, som de kunne have været. Men bare det, at der er en dialog mellem parterne, er godt”.

”Selv kunne jeg godt have tænkt mig, at vi havde lavet en strategi for, hvad der skal ske på lidt længere sigt. Det synes jeg havde ligget lige til højrebænet. En sådan strategi kunne have indeholdt noget om en social dialog om problemerne, så de søfarende var blevet inddraget. Vi kunne have kaldt nogle ind, der kunne give input om de emner, vi har set på, og så kunne vi måske kigge arbejdsmiljøloven igennem. Det er jo danske arbejdspladser, det drejer sig om. Selvom det er til søs. Også her er det vigtigt med gode, sunde og sikre arbejdspladser. Det kræver, at vi inddrager så mange som muligt. Også for at gøre det nemmere med rekrutteringen”, slutter hun af. ■

Rapporten om mobning og chikane i den danske handelsflåde har skabt røre i den danske søfarts-verden, fordi den viser, at det er et langt mere alvorligt problem, end de fleste forestillede sig.

SIDSTE NYT: VIDENCENTER ETABLERET

Lisa Loloma Froholdt fortæller, at Center for Maritim Sundhed og Samfund netop har indledt et nyt samarbejde med SIMAC om at skabe videncentret MAR-DEI, der er et maritimt videnscenter, som skal arbejde med diversitet, lighed og inklusion. Her vil de fokusere meget på mobning og chikane og opbygge kapacitet om emnerne.

”Vores videnscenter er uafhængigt og ikke hæftet op på virksomheder eller myndigheder. På den måde føler vi, at vi kan bidrage til at udbrede viden og kapacitet på det her område, så det er med stor glæde, at vi har lanceret det her videnscenter”, siger hun.

I den officielle beskrivelse af videncentret står, at det skal bidrage til at formidle initiativer og viden på tværs af søfartsindustrien i Danmark med det mål at mindske chikane, seksuelle overgreb, seksuel chikane og mobning på arbejdspladserne og fremme mangfoldighed, retfærdighed og inklusion (på engelsk Diversity, Equity and Inclusion – deraf forkortelsen DEI).

Lisa Loloma Froholdt er sikker på, der findes et mørketal med hensyn til, hvor udbredt mobning og chikane er i den danske handelsflåde. Det bygger hun blandt andet på undersøgelser fra Norge og Canada, der viser meget større tal for, hvor stor en del af de søfarende, der har oplevet mobning og chikane, end den danske undersøgelse viser.